כט: ארבעה אחין פרק שלישי יבמות

יעשה מאמר ויקנה בו'. ומשום ביטול מצות יבמין ליכא למיחש כדפריסית בפ' שני (לעיל דף יח:) (י):

לא מיממאה לו. פירוש ברגל שהוהרו על הטומאה כדאמרינן בר"ה (דף טז:) (כ) ועוד י"ל דאין מטמאה לו היינו דאינה חייבת ליטמא לו למאן דאמר בסוטה (דף ג.) לה יטמא חוכה: **עבד** בה **מאמר מיבעיא.** וא"ת דמשמע דלא עדיפא בעלת מאמר מארוסה וכהאולן (לקמן דף לט. ושם) קאמר רבא גופיה מאמר לב"ש עושה ולאי ארוסה לדחות בצרה ופסק נשואה לחלוק בנכסים אלמא מהני ליורשה וי"ל דהכא גרס רבה רבו של אביי דמסיק עלה אמר ליה אביי ולקמן גרס רבא שהוא אחר אביי: **אלא** לענין מסירה להופה. וא"ת מאי משני דהשתא נמי תקשי השתא ארוסה בעלמא בעיא מסירה לחופה עבד בה מאמר מיבעיא וי"ל דעבד בה מאמר וגא עליה והביאה עושה אותה ככנוסה: **אביה** ובעלה מפירים נדרייה. ואם אין לה אב או אמיתה ברשות אב לא מלי מיפר כדאמרינן בנדרים (דף עא.): **בגון** (ג) שעמדה בדין בו'. לפי משקנא שאייר דעבד בה מאמר כדמוכח בנדרים בפ' ערבה המאורסה (שם עד.) דלר' אליעזר כיון דעביד בה מאמר ופסקו לה מזונות משלו נודרת על דעתו ולר' יהושע דוקא בחד יכם אבל בתרי כיון דאי בעי אחוה פסיל לה עליה בביאה או בגיעת איזה נודרת על דעתו ולר"ע אפילו ביכם אחד מאמר דלא יפר אפילו עבד בה מאמר משום דאין מייבים עליה סקילה כנערה המאורסה ולא יתכן לפי זה מה שפי' בקונטרס בריש פ"ב (לעיל יז: ד"ה ולימא) דמאן דאמר אין זיקה אפי' בחד המיינו ר"ע דמלי סבר דיש זיקה ואפי' הכי לא יפר משום דאין מייבין עליה סקילה:

שלשה

ואי ס"ד מאמר לב"ש קונה קנין גמור זה יעשה מאמר ויקנה וזה יעשה מאמר ויקנה אלא מאי דוחה דחייה גמורה זה יעשה מאמר וידחה וזה יעשה מאמר וידחה אלא מאי אית לך למימר מאמר דהתירא דחי דאיסורא לא דחי ה"נ מאמר אפילו למ"ד מאמר קונה קנין גמור מאמר דהתירא קני דאיסורא לא קני רב אשי מתני הכי אמר ר"א לא תימא מאמר לב"ש דחי דחייה גמורה וצרתה חליצה נמי לא בעיא אלא דוחה ומשייר הוא א"ר אבין אף אנן נמי תנינא ב"ש אומרים יקיימו יקיימו אין לבתחלה לא ואי ס"ד מאמר לב"ש דוחה דחייה גמורה זה יעשה מאמר וידחה וזה יעשה מאמר וידחה ואלא הא קתני בש"א אשתו עמו והלזו תצא משום אחות אשה אלא יבמה דחזיא לבולהו חזיא למקצתה יבמה דלא חזיא לבולהו לא חזיא למקצתה [מ]בעי רבה מאמר לב"ש נישואין עושה או אירוסין עושה אמר ליה אביי למאי הלכתא אילימא ליורשה וליטמא לה ולהפר נדריה השתא ארוסה בעלמא תני ר' חייא [נ]אשתו [א]ארוסה לא אונן ולא מטמא לה יכן היא לא אוננת ולא מטמאת לו [ב]מתה אינו יורשה מת [ג]הוא גובה כתובתה עבד בה מאמר מיבעיא ואלא לענין מסירה לחופה מאי נישואין עושה ולא בעיא מסירה לחופה או דלמא אירוסין עושה ובעיא מסירה לחופה א"ל השתא לא עבד בה מאמר כתיב [ד]יבמה יבא עליה בעל כרחה עבד בה מאמר מיבעיא א"ל [ה] שאני אומר [ו]כל העושה מאמר ביבמתו פרחה ממנו זיקת יבמין וחלה עליה זיקת אירוסין מאי ת"ש [ז]שומרת יבם בין יבם אחד בין שני יבמין ר"א אומר יפר ר' יהושע אומר לאחד ולא לשנים [ר' עקיבא אומר לא לאחד ולא לשנים והוינן בה [ח]בשלמא ר"ע סבר אין זיקה אפי' לחד לר' יהושע לחד יש זיקה לתרי אין זיקה אלא לר"א נהי נמי דקסבר יש זיקה בשלמא לחד מיפר אלא לתרי אמאי וא"ר אמי [ט](בר אהבה) הכא במאי עסקינן כגון דעבד בה מאמר [י]וב"ש היא דאמר מאמר קונה קנין גמור אי אמרת בשלמא נישואין עושה משום הכי מיפר אלא אי אמרת אירוסין עושה היכי מצי מיפר והתנן [יא]נערה המאורסה אביה ובעלה מפירים נדריה אמר רב נחמן בר יצחק מאי מיפר מיפר בשותפות ולר"א דאמר מאמר לב"ש אינו קונה אלא לדחות לצרה בלבד אמאי מיפר בשותפות אמר לך ר' אלעזר אימר דאמרי אנא אינו קונה אלא לדחות לצרה בלבד דלא סגי לה בגיטא אלא בעי נמי חליצה להפר נדריה מי אמרינן ואיבעית אימא אמר לך רבי אלעזר ולרב נחמן בר יצחק מי ניחא מי קתני יפרו יפר קתני אלא הכא במאי עסקינן [יב] שעמדה בדין ופסקו לה מזונות משלו וכדרב פנחס משמיה דרבא דאמר רב פנחס משמיה דרבא [יג]כל הנודרת על דעת בעלה היא נודרת:

מתני'

ואי מאמר לב"ש קונה קנין גמור. זה יעשה מאמר בזו ויקנה אותה קנין גמור להיות אשתו דהא אין איסור במאמר (ג) ותצא אחותה מעליו ולא הוי הך אחות זקוקתו ויכנוס את אשתו: **אלא מאי כו'.** נהי נמי דלא קני קנין גמור הא אמרת דוחה בצרה ותקשה לך נמי יעשה מאמר בזו ותדחה אחותה ויכנוס את אשתו: **דסיפירא דחי.** מאמר שנעשה בהיתר דאי הוה בעי לייבומי בשעת מאמר הוה מצי לייבומי כגון במתני' דעדיין לא נפלה אחותה: **דאיסורא.** כגון דנפלו שתי האחיות קודם מאמר: **הכי נמי.** לענין קניה: **ורפה.** אחותה שנעשית לה צרה בזיקה חליצה נמי לא מיבעי (ד) דתצא משום אחות אשה: **אלא דוחה.** אותה מלאסור (ה) אשת בעל המאמר עליו: **ומשייר.** דבעיא חליצה אם בא ליגשא עד שלא כנס היכם את בעלת המאמר. ולקמיה פריך ליה הא קתני הלזו תצא משום אחות אשה דמשמע אף מחליצה: **זה יעשה מאמר וידחה.** את אחותה מעליו ואח"כ יטא את זו אלא לאו משום דלא דחי דחייה גמורה וכל כמה דרמיא עליה לחליצה זקוקתו היא ואוסרת את זו עליו: ה"ג **אלא יבמה דחויא כו'.** כלומר אלא לעולם דוחה דחייה גמורה וקקשיא לך התם נמי לידחי לא דמיא למתניתין דהכא דכי נפלה ועבד מאמר הוה חזיא לבולהו מילי דיבמה להמייבם ולחלוץ הלכך חזיא למקצתייהו למאמר דמאמר דחיא אחותה לבשתפולי אבל התם דתרוייהו נפלו קודם מאמר ולא חזיא לבולהו מילי דיבמה לא חזיא למקצתה לפיכך אין מאמר דוחה אחותה: **השתא ארוסה.** דקידושין דידה דאורייתא תני רבי חייא אינו יורשה ואינו מטמא לה מאמר יבמין מדרבנן הוא דהא מדאורייתא יבמה יבא עליה כתב רחמנא מיבעיא: **לא אונן.** ליאסר בקדשים (ו): **ולא מיטמא.** אם כהן הוא דהא לאו שארו הקרוב אליו היא: **וכן היא לא אוננת.** ליאסר בקדשים: **ולא מיטמאת.** אינה צריכה להתעסק בו. (ז) ולאו דוקא נקט ולא מיטמאת דהא בנות אהרן לא הוזהרו על הטומאה (ח) אלא אחיי דנקט לא אוננת דאיצטריך ליה נקט ולא מיטמאת דבעי למתני תרתי בדידה ובדידיה כך שמעתי. ולי נראה ולא מיטמאה כגון ברגל שישראלים מוזהרים על הטומאה (ט) מונבלתם לא תגעו (י) במס' ר"ה (דף טז:): **נוכח כתובתה.** ובלכתב לה מן האירוסין מיתוקמא בכתובות בפרק הכותב (דף פט:): **ולא בעיא מסירה לחופה.** דאם כא עליה בעל כרחה בלא חופה קני ולאי בעי מו לאפוקי בגיטא קגיא לה: **בעל כרחה.** דקני לה ונעשית כאשתו לכל דבר בביאה בע"כ שאין בה חופה: **וחלה עליו זיקת אירוסין.** ונשואין של אחר נשים ואם בא עליה לאחר מאמר בלא חופה לא קנה: **יפר.** אחד מהן את נדרה: **לאחד ולא לשניים.** שומרת יבם ר' יפר אבל שומרת לשני יבמין לא יפר לא זה ולא זה: **אין זיקה.** דמיהו בכנוסה: **ואפילו כאחד.** היכא דליכא אלא חד דודאי עליה רמיא אפ"ה אין זיקה. דלא ידענן נהי מייהו רמיא ואפילו שניהם כאחד אין הפרתן הפרה דקלישא זיקתן: **אלא לתרי אמאי.** נהי נמי דיש זיקה אפי' לתרי מיהו יפרו שניהם מיבעי ליה: **ואמר רמי בר** (ט) **אבא** גרסינן: **בשותפות.** הוא ואביה כארוסה: **לדחות בצרה.** באחותה שנפלה לפניו אחר מאמר זו: **דלא סגי לה בגט.** העושה מאמר ביבמה וכא לחליצה בעיא חליצה וגט ולא אמרינן ככנוסה היא וסגי לה בגט: **אמר לך רבי אלעזר ולרב נחמן מי ניחא.** כלומר נהי נמי דקונה בשלמא לר' נשואין עושה שפיר אלא לרב נחמן דאמר לא עביד אלא אירוסין מי ניחא הא בשותפות ליכא למימר דיפר קתני יפרו מיבעי ליה: **אלא הכא במאי עסקינן שעמדה בדין.** לדידי (אפילו) בלא מאמר ולרב (אמר) אחר מאמר ולא דלה לכנוס ולא לפטור: **ופסקו לה מזונות משלו.** דתניא לקמן (דף מא:) עמד בדין וכרת מזונות משל יבם דמהשתא בעלה הוא ועל דעתו נודרת על מנת שיגרלה:

מתני'

מסורת הש"ס

מז א מיי' פ"ב מהל' אבל הלכה ג סמג לאוין רלה טוש"ע י"ד סימן שמב סעיף ד וסימן שפד סעיף ד טוש"ע אה"ע סימן נד סעיף ה:

יז ב מיי' פכ"ב מהל' אישות הלכה ג סמג עשין מח טוש"ע אה"ע סס (וסימן מז):

יח ג מיי' סס פי' הלכה יא סמג סס טוש"ע אה"ע סימן נה סעיף ו:

יט ד מיי' פי"ח מהל' נדרים הלכה כג סמג לאוין רמב טוש"ע י"ד סימן רלד סעיף ז:

כ ה מיי' סס הלכה ט טוש"ע י"ד סס סעי' ה:

תורה אור השלם

1. כי ישבו אחים יחדו וגם אין לו לא הזריעה אשת המת החוצה לאיש זר יבמה יבא עליה ולקחה לו לאשה ויבמה: דברים כה ה

הגהות הב"ח

(א) גב' מ"ל אין שאני אומר: (ב) שם שעמוד בדין ופסקו: (ג) רש"י ד"ה ולא מאמר וכו' אין איסור במאמר והויא לה בכנוסה ותצא אחותה: (ד) ד"ה ותצא משום: (ה) ד"ה אלא וכו' מלאסור את בעלת המאמר: (ו) ד"ה לא אונן ליאסר בקדשים דכתיב לא אכלתי באוני ממנו הס"ד: (ז) ד"ה ולא מיטמאת וכו' ולאו דוקא. ר"ב וכן פרש"י בסנהדרין דף כח ע"ב ועי"ל דף מג ע"ב: (ח) באו"ה מובבלתם לא תגעו: (ט) ד"ה ולימא כמי כר אהבה נרסינן: (י) תוס' ד"ה יעשה וכו' כפי שני. ר"ב כדף י"ח ע"ב אומרים לי המתן: (כ) ד"ה לא וכו' ועוד ר"ל. ר"ב וכן פרש"י בכ"מ דף יח ע"ב וכן פרש"י לקמן דף מג ע"ב: (ל) ד"ה כגון שעמד בדין כדי כי' לפי מסקנא זו שאייר:

תוספות ישנים

ואי אמרת מאמר לב"ש קונה קנין גמור זה יעשה מאמר ויקנה אלא מאי דוחה דחייה גמורה זה יעשה מאמר וידחה. פי' המאמר יתר אחותה אלא מאחר הכנסת מאמר לתייבם וכשלמא אם אינו דוחה אחותה ניחא דאין לקקות זה יכול חה יבול וכי' שהרי היתה ביאה ביאסור הויא לו בראשונה אחות וקנקנו. אבל מאמר פריך שפיר שהרי אין איסור במאמר ולאחר המאמר יכול ליבם שהרי המאמר דחה שאחותה לא תאסור לאחה: בעי רבא מאמר לב"ש נשואין עושה. לאו לשיטת ר' אליעזר דלעיל בעי דפשיטא לן דלכל תרי לשני אינו עושה נשואין דהשתא מקדושין גרע דלא סגי לה בגט בקדושין דעלמא ונשואין תכא עושה אלא ידאי בעייתו לאו לשיטת ר' אמי דהכא אלא לשיטת ר' אמי דאמר (לקמן) דב"ש לב"ש מאמר קונה קנין גמור: **אלא** לענין מסירה לחופה. וא"ת ומ"מ הדרא קושיין לדוכתן דשתא מסירה בעלמא בעינן מסירה לחופה עבד בה מאמר מיבעיא ליה דבעל כרחה קונה ביבמה. תקן קנני אי המאמר דקודם הביאה מגרע נגע הביאה לשוייה כאשה בעלמא ובעיא מסירה לחופה: בל הנודרת על דעת בעלה היא נודרת. וא"ת אי"ב למה אמתא פרשת נדרים. ור"ל דהא דאמרינן בל הנודרת על דעת בעלה היא נודרת לגבי דאמתא פרשת נדרים:

תוס' חד מקמאי

ת"ד שומרת יבם בין ליבם א' בין לשנים ר"א (אומר) יפר ר"י אומר לא' ולא לשנים ר"ע אומר לא לאחד ולא לשנים והלכתא כר"א דקי"ל יש זיקה אפילו בתרי והוינן בה לר"א נהי נמי דיש זיקה אפלו בתרי בשלמא לא' מיפר אלא לתרי אמאי מיפר כ"א לבדו ואוקימנא בגון שעמדה בדין עם א' מהן ופסקו לה מזונותיה משלו וכדרבי פנחס משמיה דרבא דאמר כל הנודרת ע"ד בעלה היא נודרת ואיכא דמפרש אע"ג דעמדה

מוסף רש"י

לא אונן. אין אנינות חל עליו לאיסור אכילת קדשים (ב"מ יח:) אם מתה אינו נאסר בקדשים מחמת אנינות (סנהדרין כח:), ולא מטמא לה. אם כהן הוא (שם ושם) דכתיב כי אם לאחיו, וכיון דאינו אחיו, והאי לאו שארו הוא דלא כתיב עליו לדיי קרוב כאן (ב"מ שם), וכן היא לא אוננת. אינה נאסרת בקדשים מיתתו בקדשים (סנהדרין שם). ולא מטמאת לו. לאו משום ספיקא קאמר, דאין כהנות מוזהרות על הטומאה, דכתיב בני אהרן, אלא אינה זקוקה לעמוד לו. לא כהנת ולא ישראלית, שאינה להתעסק בקבורה מתי אלוה אלמורים נפרשה, דכתיב לה יטמא, ותניא לה יטמא אביה ואם לא לה אינה מטמאתם אותו כעל כרחו ומעשה כיוסף הכהן כי' בתורת הכהנים (ב"מ שם וכ"ר בכתובות נ: שם: אלו אינה מצוה להתעסק בו, ואחיי דתנא לא אוננת תנא ולא מטמאת, ולאו דוקא, דנשים דכשהוא לא הוזהרו על הטומאה (סנהדרין כח:) ואחיי דלא נרסי אינה מטמאה (שם). מתה אינו יורשה. נדונית בית אביה דלא תקון יורשה הכהן לא שתכנס לחופה אי שתמסר לבעלותיה (כתובות נג:) אי: דיריתה הכהן נקרא לן משאתי הקרוב אליו ממשפחתו איכם אותה בכ"ב (ויק' כא:) וכא לאו שארו הוא (ב"מ יח:) וכגרון בכתובות פט:, מת הוא. נחייב גובה כתובתה. מנה מתניתא ותוספתא אם כתב לה (כתובות נג:) בדכתב לה מן האירוסין מיקמיין לה כשנים תוחין (סנהדרין כח:), בין יבם אחד בין שני יבמין. כין שזקוקה ליבם אחד כין לשני יבמין אמר ר' אליעזר יפר, ומוקמיין ליה בגמרא בשעמדה בה מאמר אחד מהן (נדרים עד:), לא לאחד ולא לשנים. כלומר כין שנפלה לפני יבם אחד כין שנפלה לפני שנים, דלא קריין ביה אישה (לעיל יז:), אין זיקה אפילו לאחד. אפילו ליבם אחד אינה זקוקה דאיכוי בכא אליה בעל כרחה אחד עד שתכנס לחופה (נדרים שם). מאמר קונה קנין גמור. לענין אירוסה גמורה (לקמן מח:), נערה המאורסה אביה ובעלה מפירים נדרייה. ואיני מופר עד שיפרו שניהם (כתובות לט:) ולהכי נקט נערה דדוקא נערה שהיא כרשות אביה דכתיב בנעוריה בית אביה (נדרים שם), על דעת בעלה היא נודרת. על מנת אם ירלה הבעל ומהכה עליה דמזדקק לה כיום שמעו (שבת מו:).

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com